

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie Ambtelijke praktijk
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd Sprekend verleden

MEDITATIE

Zijt uw voorgangeren gehoorzaam, en zijt hun onderdanig; want zij waken voor uw zielen, als die rekenschap geven zullen; opdat zij dat doen mogen met vreugde en niet al zuchtende; want dat is u niet nuttig. Bidt voor ons; want wij vertrouwen, dat wij een goed geweten hebben, als die in alles willen eerlijk wandelen.

Hebreeën 13:17-18

O, kudden van de Heere, gemeenten van Christus, kinderen van de Allerhoogste, bid, bid voor uw predikanten! Niemand heeft uw gebeden meer nodig dan zij. Niemand vraagt er aandoenlijker om dan zij. Voor u zwoegt de predikant in zijn studeerkamer, worstelt hij in de binnenkamer en werkt hij op de kansel. Aan uw hoogste welzijn wijdt hij de krachten van zijn jeugd, zijn gerijpte ervaring, zijn afgaande jaren. Voor u is hij het kanaal van onzegbare zegeningen geweest. Vaak heeft de Heere door hem tot uw mismoedige harten gesproken: gedachten van vrede en woorden van liefde. Hij is vaak gebruikt om de twijfel uit uw gemoed weg te nemen en waarheden duidelijk te maken die moeilijk te verstaan waren; ook om u op te bouwen in het allerheiligste geloof. Hij is ook vaak het middel geweest om Christus voor u dierbaar te maken, om u bij Hem te brengen om raad, als een Broeder, als een Vriend en als een Verlosser. Hij heeft Zijn heerlijkheid voor uw ogen onthuld en Zijn dierbaarheid aan uw hart. Misschien was hij de eerste van wie u over Jezus gehoord hebt! Van zijn lippen hebt u de levengevendende klank van het Evangelie gehoord. Door hem bent u gewond. Door hem werd u genezen. Door hem werd u in de christelijke kerk opgenomen. Is het een onredelijk verzoek bijzonder aan hem te denken in de gebeden die u voor God uitzucht voor al de heiligen? Bedenk hoe vaak u hem met zorg vervuld hebt, zijn hart met onrust, zijn ogen met tranen, zijn mond met heilige, vurige smekingen aan de genadetroon. Zult u daarom niet voor uw dominee blijven bidden? De dankbaarheid vereist het. Gedenk hem niet slechts in uw gewone gebeden, maar laten er bijzondere gebedstijden voor hem alleen zijn. Vooral als u weet dat hij een tijd van beproeving of verdriet of zorg meemaakt, breng hem dan voortdurend en afzonderlijk bij de Heere. U hoeft de oorzaak van dat verdriet niet te weten. Als het goed is, zult u het niet willen weten. Het zal u genoeg zijn als u met tere opmerkzaamheid de schaduw van verdriet op zijn voorhoofd en de zorgelijke blik in zijn ogen, de peinzende uitdrukking op zijn gezicht ziet. U zult hem onmiddellijk in uw hart tot de Heere brengen. En o, wie kan de grootte van de zegen beschrijven die door het kanaal van uw gebeden naar zijn ziel komt? Lezer, het is mogelijk dat u zich maar een

onbetekenend lid van de kudde vindt. De genade die de Heere u gegeven heeft, kan u dringen geringe gedachten over uzelf te hebben en u in de schaduw terug te trekken. Maar hoe gering en zwak u in eigen ogen bent, u hebt macht bij God in het gebed. Ziet u dat wolkje daar aan de blauwe hemel? Het heeft zijn kostbare schatten uit een verborgen bron in zich opgenomen. Geleid door Gods onzichtbare hand gaat het zijn vocht uitstorten op een uitgedroogde en dorstige plaats en verfrist en verblijdt die en maakt ze vruchtbaar. Het beekje dat stil en ongezien uit die schaduwachtige plaats vloeit, heeft zo uit zijn verborgen dal een invloed verspreid die veel verder gaat en zo groot is als nooit in hem opgekomen is en die het ook nooit kan weten!

Zo, beste lezer, kan de aard en dit kunnen de vruchten zijn van uw voorbede voor uw dominee. U hebt hem misschien geen zilver en goud te bieden; hij vraagt dat ook niet van u. Maar u kunt uw gebeden geven en die gebeden vraagt hij.

Hij smeekt u ernstig en op ontroerende wijze, om de Heere Jezus Christus' wil en om de liefde van de Geest, dat u in de gebeden tot God voor hem strijdt!

O, de heiligende, opwekkende invloed die door die gebeden op het gemoed kunnen komen, dat kan alleen de eeuwigheid openbaren! De zegen welke die gebeden voor uzelf meenemen zal niet te berekenen en onmetelijk zijn. Het vocht dat uit de aarde opgenomen wordt, keert naar de aarde terug in dankbare en verfrissende regenbuien. Derhalve zal elk gebed dat u vurig en gelovig voor uw dominee naar de hemel opzendt, door hem weer terugkeren in plasregens van zegen op uw eigen ziel.

*Uit Avondgedachten
van Octavius Winslow*

Sleepy Joe

De democratische Amerikaanse presidentskandidaat Joe Biden wordt door president Donald Trump 'Sleepy Joe' of 'Slow Joe' genoemd. Biden is volgens hem niet de scherpzinnigste en hij reageert bij belangrijke dingen slaperig en traag. Een treffende bijnaam, want inderdaad, Joe Biden sluit zijn ogen voor de meest wezenlijke zaken. Dat doet hij voor de moord op ongeboren kinderen. Of denk aan de toespraak die hij voor moslims hield en waarin hij woorden gebruikte die rechtstreeks uit de Sharia komen, de strenge islamitische wetgeving. En zijn sympathie voor de Black-Lives-Matter-beweging, die overduidelijk een anti-christelijke agenda heeft? Sleepy Joe is een gevaar voor de christelijke normen en waarden. Hij sluit zijn ogen voor de wil van de Heere. Maar hij niet alleen. Het gold ook voor Jona.

Jona 1:5

Maar Jona was nedergegaan aan de zijden van het schip, en lag neder en was met een diepen slaap bevangen.

Jona gaat naar het ruim van het schip en is daar in slaap gevallen. En hij sliep zo vast, dat hij geen erg meer had in wat er om hem heen gebeurde. Hij had elk contact met de werkelijkheid verloren. Met een diepe slaap bevangen. Hij merkt niets van het grote gevaar waarin hij verkeerde. En terwijl de heidenen riepen, lag Gods kind te slapen. Terwijl de heidenen hun nood zagen, lag de profeet van de HEERE in een valse rust op bed. Als er één had moeten bidden, dan was het Jona. Maar hij sliep.

Wat een verschil met die ander. Van wie ook geschreven staat dat hij samen met heidenen op een schip was, middenin een orkaan. De apostel Paulus. Van hem lezen we in Handelingen 27 dat hij waakte. Niet alleen lichamelijk, maar ook geestelijk. Ook in de gebeden. Hij heeft zijn verantwoordelijkheid gevoeld. Paulus heeft oog gehad voor de nood van zijn heidense medemensen. Hij is er voor in het gebed gegaan.

Hoe was het mogelijk dat Jona onder deze omstandigheden kon slapen? Want dit was geen gewone storm. Die zeelui gooiden niet zomaar alles overboord. En die gingen niet tot hun goden roepen vanwege een briesje. Nee, het schip

dreigde te breken! De golven beukten en deukten het schip. Het werd heen en weer geslingerd en alles kraakte en kreunde. En het is echt abnormaal als een mens door dit geweld heen slaapt. Hij was niet maar gewoon moe. Nee, hier was iets geestelijks aan de hand. Jona sloot zijn ogen voor de wil van God en daarom raakte hij het zicht op de werkelijkheid kwijt.

Dat komt vandaag nog steeds voor. Wij leven in een wereld waarin er afval is van God en opstand tegen God. Een wereld waarin de duivel rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Een wereld die bovendien onder de oordelen van God ligt.

Maar de meeste mensen slapen. Dat geldt van Joe Biden en van Pia Dijkstra en van zovele politici die hun ogen sluiten voor Gods Woord en onder het mom van de vrije wil ongeboren kinderen en uitgeleefde ouderen doden. Het wordt omkleed met allerlei mooie woorden en gedachten, maar de werkelijkheid is: de dood. Men sluit de ogen voor de werkelijkheid. In alle toespraken van de koning en de premier wordt Gods voorzienigheid genegeerd. De kerken lijken niet meer te bestaan. Die waren niet of negatief in beeld bij de Coronamaatregelen.

Hoe is het in de kerk? Ondanks dat de gemeente kan samenkomen, vinden velen het wel best om op zondag thuis te blijven en daar de diensten onder de koffie mee te luisteren. Ze doen van alles, gaan naar de winkels en zitten op terrassen, maar naar de kerk gaan is te gevaarlijk. En ook bij Gods kinderen zie je ingezonkenheid. Wie voelt de pijn van de lastering van Gods Naam? Wie beleeft de nood omdat de draak wordt gestoken met Gods Woord? Natuurlijk weten we het wel. Het is allemaal erg en het is allemaal gevaarlijk en we leven in een donkere tijd. Maar we leven er rustig mee door. Sleepy en slow.

De slaperigheid en traagheid in de kerk is veel erger dan de pandemie, de vervolging en de verleiding in de wereld. De oproep van de Heere in Efeze 5 is helaas actueler dan ooit: *'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten. Ziet dan hoe gij voorzichtiglijk wandelt, niet als onwijken, maar als wijzen, den tijd uitkopende, dewijl de dagen boos zijn.'*

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

Paulus heeft veel gesproken. Hij was een echte zendeling. Voor iedereen had hij een woord. Zo was hem het schrijven en het dicteren niet vreemd. Veertien zendbrieven staan in onze Bijbel. Van allen geldt wat in 2 Petrus 1:21 staat 'de heilige mensen Gods, van den Heiligen Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.' In Paulus' brieven staan zelfgetuigenissen. Ook dat heeft de Heere gewild. Getuigenissen die wijzen op gebeurtenissen, op ervaringen. Die getuigenissen spreken ook van geestelijke kennis. De Heere Jezus sprak van die geestelijke kennis in het gebed tot Zijn Vader: En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus Die Gij gezonden hebt. Joh. 17:3. Het kennen van het eeuwige leven waarvan de Vader de Uitdenker is, de Zoon de Verlosser is en de Heilige Geest de Toepasser is. Daar is Paulus geen vreemdeling van. Gaat het over de toekomst in het licht van het heden, dan kan Paulus belijden: Nu ken ik ten dele, maar alsdan zal ik kennen gelijk ook ik gekend ben. 1 Kor. 13:12. Dat is van God, Die mij volkomenlijk kent, mij liefheeft, voor de Zijne erkent en door deze Zijn liefde de kennis mij zal geven (kanttekening). Aan de Filippenzen schrijft Paulus vanuit de cel te Rome: Het leven is mij Christus en het sterven gewin. Filipp. 1:21. Zo ik nog in het leven blijf, hetzelfde zal ik besteden ter ere en ten dienste van Christus. Word ik gedood, dat zal mij geen schade doen, maar groot gewin brengen, also ik voor de aarde de hemel en voor dit ellendig sterfelijk leven een gelukkig eeuwig leven zal gewinnen (kanttekening). Schrijvend 2 Tim. 4 zit Paulus opnieuw in een cel te Rome, maar

Het pastoraat ging door

nu met de zekerheid dat de dood op het schavot komt, maar ook met de zekerheid dat na de dood hem het leven bereid is, God zal hem opnemen in Zijn heerlijkheid. In het laatste deel van zijn brief wil Paulus doorgeven wat hem bezig houdt en waaraan hij denkt. Paulus is zich bewust dat het einde van zijn ambtelijke loopbaan in het zicht is. Hij zal afscheid moeten nemen van al zijn werk. Bijzonder het preekwerk. Wat hem lief was en wat hij regelmatig had gedaan. Het laten spreken van de Schriften. Daar komt nu een einde aan. De marteldood wacht. Het uur van afscheid nemen van zijn geestelijke zoon en ambtelijke broeder Timotheüs komt dichterbij. Met volle ernst en overtuiging heeft Paulus in zijn brieven op de werking van de dwaalleer gewezen. Het aanpassen van de apostolische leer aan de tijdgeest. Dat behoort vandaag niet tot het verleden. Zijn we ons dat bewust? Of is er gelatenheid? Het gedogen? Uit de Schriften kunnen we veel leren. Als dienaar des Heeren was Paulus zich bewust verantwoordend te moeten afleggen voor het aangezicht van de alwetende, alomtegenwoordige Heere. Het rekenschap geven van het werk vindt plaats. Het werken en het hoe werken voor en onder mensen. Dienaren komen ook te staan voor God en die troon is ook de troon van Jezus Christus. Eenmaal zal er zijn het zichtbaar staan voor de Heere Jezus Christus. Christus verschijnt als Rechter in opdracht van Zijn Vader om te oordelen de levenden en de doden. De majesteitlijke grootheid en heerlijkheid van Jezus Christus zal ieder zeker zien. De Kerk zal juichen: Eeuwig bloeit de gloriekroon op het hoofd van Davids grote Zoon. Timotheüs denkt eraan en leeft erbij dat de rechterstoel ook voor hem wacht. Het zal gaan over trouw of ontrouw in de ambtelijke bediening. De ambtelijke trouwe bediening staat voor Paulus voorop. De Zender, de Heere, heeft daar recht op en kan dienen tot zegen voor de naaste. Een eeuwigheidszegen. Het gaat immers op de zondag of de werkdagen om het Woord.

De confrontatie met het Woord is de allereerste vereiste. Het eeuwig blijvend Woord van God. Ongebonden. Het Woord van God heeft het eerste en het laatste woord. Het luisteren naar, het buigen voor, het aanvaarden van het Woord dienen er te zijn. De eeuwen door. Dat Woord bezit allereerst de dienaar. God de Heere heeft hem het Woord toe betrouwd. Zijn roeping is steeds te komen met het Woord van God. Gelovend, kennend, onderscheidenlijk, want het Woord van God is een kracht Gods tot zaligheid. Rom. 1:16. Het Woord van God wordt ook genoemd het Woord der waarheid. Dat Woord van God is waarachtig en daarom behoort de prediking prediking van de waarheid te zijn. Daarvan dient een dienaar zich altijd bewust te zijn. Een blijvend gebed behoort er te zijn: Maak mijn voetstappen vast in Uw Woord, en laat geen ongerechtigheid of afwijking van Uw Woord over mij heersen. Psalm 119:133. De Heere doet wonder door en met het Woord der waarheid. Met nadruk schrijft Jakobus: Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid, opdat wij zouden zijn als eerstelingen Zijner schepselen. Jak. 1:18. Door de verkondiging van het Woord brengt de Heere mensen tot een nieuw leven. Mensen te leren, te leiden, te funderen, te troosten en te verblijden is het lievelingswerk van de Heere door Zijn Heilige Geest met als middel in het bijzonder de verkondiging op zondag. Welk een gezindheid en houding kende Paulus. Mijn kinderkens die ik wederom arbeid te baren totdat Christus een gestalte in u krijg. Gal. 4:19. Is het laatste werkelijkheid dan blijkt dat in levenshouding en levensgezindheid. Tijdens het laatste bezoek van een bejaarde broeder ouderling was de vraag: Hoe is het? Gelet zijn leeftijd kon hij nog gebruik maken van zijn knielbankje. Na de gestelde vraag wees hij op het bankje. Daar was straks mijn vraag: Heere Jezus wees ook in mijn laatste levensuur mijn Voorspreker bij Uw Vader. U heb ik nodig.

Ds. M.C. Tanis

Het Hoge priesterlijk gebed-7

Taak

In Joh. 17:15a staat 'Ik bid niet dat Gij hen uit de wereld wegneemt.' Christus begeert niet dat Zijn discipelen tegelijk met Hem ten hemel worden opgenomen. Zij hebben immers een taak te verrichten op aarde. "Ik wil dat zij Mijn Rijk zullen uitbreiden en Mijn kudde vermeerderen. Ik bid U dat U ze niet uit de wereld wegneemt, hoe graag die wereld van hen als van een last bevrijd zou willen zijn, en zijzelf, op hun beurt, de wereld moe en zat zijn. Ik kan hier in deze wereld niet langer blijven, maar zij, die Mijn Woord ontvangen hebben, zullen nog velen moeten toebrengen, die door hun prediking in Mij geloven zullen. Ziehier de reden waarom de christenen, en in het bijzonder de predikers van het Evangelie, de begeerte naar het leven moeten hebben. En de reden waarom door ons gebeden moet worden, zoals ook Christus gedaan heeft, dat zij een lang leven zullen hebben." Geliefde lezers: bent u de wereld ook moe en zat? Bidt u dat predikers een lang leven mogen hebben? Verlangt u naar de uitbreiding van Gods Koninkrijk?

Bewaring

We lezen in Joh. 17:15b 'maar dat Gij hen bewaart van den boze.' Gods kinderen in de wereld zijn te vergelijken met een klein kuddeke te midden van wolven en brullende leeuwen die hen dreigen te verscheuren. Wie zal hen te hulp komen? Hoe kunnen zij staande blijven? Hoe is het mogelijk dat zij de moed niet verliezen tegenover zulke gruwelijke vijanden? De tirannen en de duivelen in de hel bedenken veel boze raadslagen. Zij willen de volgelingen van Christus uitmoorden. Christus bidt dat de Zijnen bewaard worden. "Zie, dit is ons verweer, dit is het wat ons moed geeft. Zij zullen nooit met ons kunnen doen hetgeen zij willen en begeren, ook niet al barsten zij bijna van toorn en grimmigheid. Zij zullen het eens moe worden, niet meer kunnen. God zal ons ontrukken aan hun tanden. En zij zullen te gronde gaan." Omdat Gods kinderen niet van de wereld zijn worden zij door God de Vader bewaard. Dit wordt verwoordt in Joh. 17:16 'Zij zijn niet van de wereld, gelijk Ik van de wereld niet ben.' Gods kinderen worden bewaard tot op de dag dat het God behaagt hen uit de wereld te verlossen en zij ontkomen zullen aan al het onheil en verderf dat de wereld zal overkomen. Geliefde lezers: mag u in deze troost delen?

Heilig

In Joh. 17:17 staat 'Heilig ze in Uw waarheid, Uw woord is de waarheid.' De inhoud van deze woorden uit het Hoge priesterlijk gebed is: "Bewaar ze zo dat ze heilig blijven, namelijk in Uw waarheid, dat is, in uw Woord, waarin de ware heiligheid is." Heiligheid

buiten en tegen het Woord is geen heiligheid. Luther denkt hierbij aan Roomse heiligheid die bestaat uit vasten, bidden, zelfkastijdingen en geestelijke oefeningen. Het gaat om echte, ware heiligheid. Het Woord laat ons zien wat ware heiligheid is. Het Woord leert ons geen hoogmoed maar ootmoed. Het Woord spreekt niet over wraak maar over liefde tot vijanden. Luther spreekt over 'boevenheiligen' als het gaat over Roomsers die zich verheffen op hun zogenaamde heiligheid. "Tegenover de ware christenen zijn zij de meest giftige en bloeddorstige mensen die er zijn." Door genade delen Gods kinderen in het ware geloof waaruit de goede werken als vruchten voortkomen. "Maar die zijn dan niet prestaties van ons, maar bewijzen en tekenen van Gods genade en kracht." Eigen vroomheid maakt een mens niet heilig. Er is in de mens niets waaruit ooit de ware heiligheid zou kunnen voortkomen. "Vasten, barbevoets gaan, van het bezit van aardse goederen afzien, een hoge mate van ootmoed tonen en zichzelf kastijden, het zijn alle prestaties die ook door boeven en bandieten, door Turken en heidenen, vertoond kunnen worden. U die dit leest: vertrouwt u op eigen heiligheid of mag u door genade de ware heiligheid kennen?"

Gezonden

We lezen in Joh. 17:18 'Gelijk Gij Mij gezonden hebt in de wereld, also heb Ik hen ook in de wereld gezonden.' Christus heeft de discipelen de wereld ingezonden opdat zij het Evangelie zouden prediken. Dit geldt ook predikanten. Zij zijn gebonden aan het Woord. Christus is door God de Vader in de wereld gezonden. In de woorden van Christus klinkt de stem van God de Vader. De hoorders moesten naar Christus luisteren, zo moeten zij ook naar de discipelen luisteren. Er staat in Lukas 10:16 'Wie u hoort, die hoort Mij; en wie u verwerpt, die verwerpt Mij; en wie Mijn verwerpt, die verwerpt Hem, Die Mij gezonden heeft.' De apostelen en de Evangeliedienaren preken hetzelfde als wat Christus geprekeerd heeft. Predikers mogen geen eigen denkbeelden naar voren brengen. Zij mogen alleen het Woord van God verkondigen. Luther schrijft dat pausen en bisschoppen heel rijk zijn en zich als vorsten gedragen. Zij moeten echter "dienaren van Christus zijn die door de wereld worden gehaat, die ondankbaarheid, smaad en vervolging lijden. Maar o nee, daar willen zij niet van horen! Zij worden liever met rust gelaten."

Ds. A. van Heteren

GEEST- VERWANTSCHAP

Al eerder had ik het over het profetisch verstaan van de tijdgeest. Dat berust op het waarnemen van signalen om ons heen. Deze signalen waarnemen en tegelijk ook duiden en wegen vanuit het Woord. Gelukkig gebeurt dat nog wel.

Ik las een artikel van Ds. A. J. Mensink, die een lezing hield voor aankomende theologiestudenten. Twee opmerkingen hieruit wil ik u graag doorgeven. Hij gaf allereerst uiting aan zorg over een zeker "Christomonisme" dat in kringen van de Hervormd Gereformeerden lijkt door te dringen. Hij doelde op een Christusprediking in Barthiaanse stijl. "De prediking van de verzoening is meer dan zeggen dat Jezus voor onze zonden gekruisigd is en dat wij dat vooral mogen geloven als een feit om dankbaar voor te zijn. Dan wordt het spanningsloos en kleurloos." Wat Mensink hier aangeeft, is herkenbaar. De Persoon en het werk van Christus wordt dan losgemaakt van de trinitarische setting; de Drieëenheid wordt versmald tot de ene arbeid van Jezus. In feite neigt het zo naar algemene verzoening. Aan Gods kant is eigenlijk alles al in orde, maar dat hangt dan af van het geloof van de mens. God heeft al voor ons gekozen, nu moeten wij voor Hem kiezen. Christus echter kwam om ons met God te verzoenen. De Vader staat centraal in de prediking van Jezus. Leest u maar het Johannes evangelie. Het geloof is niet maar een reactie vanuit de mens, maar een werk van de Heilige Geest. In feite wordt de zondaar geheel op zichzelf teruggeworpen, als dit verzwegen wordt. Er is moed voor nodig om dit te zeggen. Er zullen ongetwijfeld stemmen opgaan die vinden dat deze opmerkingen te ver gaan. U weet het wel: Mag je dat nu wel zeggen? Oordeel je zo niet? Het is echter heel nuttig dat dit gezegd wordt. Het is een kwaal die niet alleen in kringen van de Gereformeerde Bond voorkomt. Ook wij kunnen ons deze woorden aantrekken. Er is vele jaren een nauwe verbondenheid geweest met de prediking in de GB (Gereformeerde Bond) en onze kerken. Zaken als verbond en verkiezing gaven tussen beide richtingen vrijwel geen verschil. Ik denk dan aan predikanten als Cirkel, Vermaas, van Sliedregt, Blok, Tukker e.a. Zij spoorden met veel preken in onze kerken. Als nu in kringen van de GB deze verschuivingen plaats vinden, moeten ook wij ons op deze punten onderzoeken. In grote delen van onze kerken horen we dezelfde geluiden. Maar wat dan nog erger is, de hoorders onderscheiden dit niet vanwege een gebrek aan dogmatische en persoonlijke kennis. Ik kan nog verder gaan. Ook ter rechterzijde kunnen we deze visie tegenkomen. Mij werd laatst gevraagd door een broeder ouderling, hoe wij moeten denken over een jongerenbeweging als Heart Cry. U kunt het meemaken dat door rechtzinnige voorgangers aldaar juist sterk afstand wordt genomen van "de prediking" zoals deze zou klinken vanaf sommige refo-kansels. Men bedoelt dan die preken waarin de rechte prediking doorklinkt, zoals bijvoorbeeld de Heidelberger ons deze voorstelt in het patroon van ellende, verlossing en dankbaarheid. Ongetwijfeld bestaat er een lijdelijke voorstelling in sommige kringen en gemeenten, waarin ook de volle raad Gods niet voldoende doorklinkt. Ik kan erin komen dat men daartegen waarschuwt. Maar men kan zo doorslaan naar een ander uiterste. Daaraan bezondigen we ons allen op zijn tijd. Dat doorslaan gebeurt daar waar uiteindelijk

de mens de doorslag moet geven. Hiermee wil ik stellig geen absoluut oordeel uitspreken over alles wat in kringen van Heart Cry gezegd wordt. Maar deze eenzijdigheid is geen zeldzaamheid. Dat moet voorzichtig maken. Dit hangt dan ook samen met wat hier door Mensink wordt signaleerd. Wij kunnen onszelf niet redden; wij kunnen niet door een verandering van visie zo maar versneld ons behoud bewerken. Het blijft een werk van de Drieenige God, Die natuurlijk ook de zondaar daarbij inschakelt. Er werd door Mensink nog een opmerking gemaakt, die hout snijdt. Predikanten kunnen zich concentreren op de hoofdzaak en menen dat allerlei bijzaken er dan verder niet zo toe doen. Ook met dit verschijnsel zijn we genoeg bekend. Als je de kern maar hebt, dan zijn andere zaken maar schermutselingen op de zijlijn. Denk eens aan ethische vragen, zoals huwelijk en seksualiteit. Of aan de besteding en invulling van de zondag; of aan liturgische vormen, waarover verschil van mening bestaat. Mensink noemt zelf ook nog: tucht en Avondmaal, de plaats van de vrouw in de kerk. We betreden hier wel een moeilijk terrein. We worstelen allemaal met het bepalen van deze vraagstukken. Er bestaat inderdaad een Christelijke vrijheid. In veel onderwerpen zullen christenen elkaar moeten vrijlaten. Maar er ontstaat met deze redeneringen wel wildgroei. Laat ik ter afwisseling maar eens zaken noemen als echtscheiding en samenwonen. Daar geeft de Schrift toch wel duidelijke lijnen aan. Het is onvoorstelbaar als we zien hoe kerkelijke gebruiken rond de kerkdienst zich wijzigen. En waar dat op grote schaal gebeurt, is ook de kern van de boodschap van kleur verschoten. Zo heb ik u iets doorgegeven van behartigenswaardige opmerkingen die in kringen van de GB gemaakt worden. Ik ben er blij mee en ik voel me daaraan verwant. De volgende dag maakte ds. L.J. Geluk op dezelfde conferentie opmerkingen in dezelfde geest: "Veel van wat Berkhof noemde als zwak in de midden orthodoxie, wordt nu aangetroffen in de GB, zoals het druk zijn met allerlei activiteiten en de matte inhoud van de prediking. Deze draagt soms een bijna midden orthodox karakter." Ds. G. Boer merkte indertijd op: Waar men eindigt, begint het pas. Het grote bezwaar is dat dit alles niet berust op een dieper doordenken van Bijbelse begrippen. Als we eerlijk zijn moeten we erkennen dat dit regelrecht een aansluiting is aan de geest van deze tijd. De Bijbelse gegevens worden net zo lang omgevormd, tot er een heel ander geluid ontstaat. We zijn genaderd tot het moment waarop we kunnen en moeten spreken van een Gereformeerde Bond binnen de CG-kerken. Zover is het nog niet. Maar als het zover komt, moeten we ons maar niet laten voorstaan op mooie uiterlijke namen. Het gaat om de kern van de zaak, die hoofdzaken en bijzaken omvat. Gelukkig mag er ook anderzijds verwantschap gevoeld worden.

Ds. P. Roos

Kenmerkenprediking [8]

Onderscheidende prediking, of zo u wilt: kenmerkenprediking – vereist door de Schrift, erkend door de confessie, bepleit door de vaders. Mag ik het zo zeggen, na wat we tot dusver zagen? Voorlopig houd ik het erop. Maar hoe zit het dan met de waarschuwingen tegen een dergelijke prediking die we toch regelmatig horen klinken? Het zijn toch niet de minsten die ons erop wijzen dat niet de christen maar Christus verkondigd moet worden. Kenmerkenprediking wordt snel gestaltenprediking, zo wordt wel gezegd. Daarin wordt de mens op zichzelf terug geworpen. In plaats van dat Hij wordt uitgedreven tot Hem, wiens Naam de enige is waardoor wij moeten zalig worden. Ik citeer uit een eerder aangehaald proefschrift: “Op deze wijze is de grond van de zekerheid verlegd van Gods beloften naar de kenmerken, het eigen zielenleven en de eigen bevindingen.”

Ik erken dat hier inderdaad gevaarlijke valkuilen liggen. De Heere heeft het ons overduidelijk bekend gemaakt in Zijn Woord dat er maar één weg tot de zaligheid is. Het is de weg door Hem die Zich noemde: de Weg en de Waarheid en het Leven. En Hij voegde eraan toe: Niemand komt tot de Vader dan door Mij. Eén Naam onder de hemel is er slechts door welke wij moeten zalig worden, en dat is de Naam van de Heere Jezus Christus. Het was aangaande Hem dat de stem uit de hemel klonk: Deze is Mijn geliefde Zoon, in dewelke Ik al Mijn welbehagen heb; hoort Hem! Alleen door het ware zalmakende geloof in Hem is er behoud voor zondaren. Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven. Daarentegen: wie de Zoon van God ongehoorzaam is (volgens de kanttekeningen op de Statenvertaling betekent dat: wie naar Zijn bevel Hem niet gelooft...), die zal het leven niet zien. Maar de toorn van God is en blijft op hem.

Het zij dus volmondig erkend: wie zijn of haar zaligheid wil gronden op eigen kenmerken of gestalten, die bouwt op zandgrond. De prediking van het Evangelie mag voor die gedachte geen enkele aanleiding bieden. Laat staan dat de merktekenen op deze wijze in de verkondiging functioneren. Wee de evangeliedienaar die zijn gehoor een valse rust aanpraat. Het bloed van hen zal van zijn hand geëist worden.

Het voorbeeld van de vlucht naar de vrijstad is in dit verband sprekend. De onbedoelde doodslager is zich bewust van het gevaar waarin hij verkeert. De bloedwreker zit hem op de hielen. Daarom spoedt hij zich in de richting van één van de door de Heere aangewezen vrijsteden. Waar is hij op gericht? Dáárop: om binnen de muren van die veilige stad te komen, en daar te schuilen tegen het dodelijke gevaar. Te zijn op de plek waar de bloedwreker hem niet meer achterhalen kan. Hij is op de goede weg. Dat is hem wel tot troost. Maar het geeft hem geen rust. Integendeel, het

spoort hem alleen maar aan om met des te meer ijver en zo spoedig mogelijk binnen die vrijstad te zijn.

Dwaas is dan ook degene die de vluchteling aanspreekt en hem wil laten geloven dat dat vluchten op zichzelf ook al bescherming biedt. Hij is toch overtuigd geraakt van zijn nood. En vooral: hij heeft een innerlijke betrekking op die vrijstad. Dat zijn kenmerken van een ware boetvaardige. Nu kan de bloedwreker hem eigenlijk niet meer duchten... Die merktekenen heeft een mens toch niet vanzelf...

Het besef van onze schuld bij God is onmisbaar. Het is een kenmerk van een onrustig gemaakte zondaar. Maar laat de kennis van onze ellende niet voorgesteld worden - en dientengevolge gaan functioneren - als de grond van de zaligheid. Nee, zo zeggen we het niet natuurlijk. Maar het arglistige hart trekt het zomaar naar zich toe. “Wie God zoekt, is al van God gevonden”, is zo’n wel eens gebezigde uitdrukking. Paulus schrijft het echter anders: Die in Christus is, is een nieuw schepsel! Díe, en niemand anders. Daarbuiten is geen leven, maar een eeuwig zielsbederf. De apostel Johannes beaamt het: Die in de Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven! Alleen binnen de vrijstad Christus is er de zaligheid. En tevens zekerheid van de zaligheid. De zekerheid van het geloof.

In zijn boek over de toeleidende weg tot Christus wijst ds. C. Harinck op de ‘oude schrijver’ Jac. Koelman, die terecht zei dat men een ziel te vroeg gerust kan stellen. Iemand als De Labadie stelde dat men zondaren gerust kan stellen met hun berouw en levensheiliging. Koelmans reactie: daardoor houd je de naar de vrede zoekende ziel van Christus af. Het is een ophouder! De schuldverslagen zondaar moet daarentegen getroost worden met de belofte van het Evangelie en op Christus worden gewezen.

Niet de gestalten en kenmerken van de mens, maar het offer van Christus is de grondslag van de zaligheid. “Jezus, niet mijn eigen kracht, niet het werk door mij volbracht, niet het offer dat ik breng, niet de tranen die ik pleng (...), kunnen redden, Gij alleen!” Nee, de bijbelse prediking waarin de kenmerken een plaats hebben, wijst deze kenmerken niet aan als grond... Maar - is daarmee de kenmerkenprediking dan ook afgewezen?

J.M.J. Kieviet

Irenaeus - Bijbels theoloog uit de Vroege Kerk (2)

Stelt u zich voor: Ergens in een paleis is een prachtig mozaïek te vinden met de afbeelding van een koning. Iemand maakt alle steentjes van dit mozaïek los. Van die losse steentjes maakt hij weer een mozaïek, maar nu van een afschuwelijke hond. De steentjes zijn hetzelfde gebleven, maar de afbeelding is totaal veranderd.

Dat is wat dwaalleraars doen, als ze zich op de Bijbel beroepen voor hun dwalingen, aldus Irenaeus. Ze beroepen zich op dezelfde Heilige Schrift als waaruit Irenaeus put. Ze maken gebruik van allerlei Bijbelteksten. Maar door die teksten uit hun verband te trekken en door ze verkeerd uit te leggen, ontstaat er een afschuwelijk beeld.

Marcion

Bij de dwaalleraars tegen wie Irenaeus schrijft, moeten we allereerst denken aan Marcion. Hij is afkomstig uit Sinope, gelegen aan de zuidkust van de Zwarte Zee. Rond 140 na Christus duikt hij op in Rome. Hij probeert zich daar bij de christelijke gemeente aan te sluiten, maar na enige tijd komt het tot een breuk. Dan sticht Marcion een eigen gemeente en vervolgens zelfs een complete kerkelijke organisatie met gemeenten op allerlei plaatsen. Het laat ons zien dat groei en bloei lang niet altijd betekent, dat ergens ook de waarheid verkondigd wordt.

De fundamentele dwaling van Marcion is, dat de God van het Oude Testament een andere God is dan de Vader van de Heere Jezus Christus. Over de God van het Oude Testament is Marcion negatief. Van een God Die Zijn strenge recht handhaaft, wil hij niet weten. De schepping van God beschouwt Marcion als een mislukking. Tegenover de God van het Oude Testament staat volgens Marcion de God van het Nieuwe Testament. Hij is geen God van recht, maar van liefde. Deze God, Die Zijn Zoon gezonden heeft naar de wereld, verlost mensen uit enkel goedheid uit de greep van de Schepper.

Knippen en scheuren

Hoe komt Marcion bij deze denkbeelden? Daarvoor heeft hij heel wat moe-

ten knippen en scheuren in zijn Bijbel. Eerst heeft hij het hele Oude Testament uit zijn Bijbel verwijderd. En in het Nieuwe Testament heeft hij ook nog het nodige geknipt. Dat moest gezuiverd worden van allerlei oudtestamentische invloeden. Uiteindelijk houdt hij een klein boekje over, dat bestaat uit een aangepast Evangelie van Lukas (Evangelion) en een aantal brieven van Paulus (Apostolikon).

Actueel

De dwaling van Marcion lijkt misschien afkomstig uit een andere wereld, maar ze is nog volop actueel. Hoeveel mensen in onze tijd maken geen onderscheid tussen een God van recht, van Wie ze eigenlijk niets willen weten, en een God van liefde-zonder-recht? Het zijn misschien ook wel mensen die zich reformatorisch noemen. O nee, ze zullen nooit letterlijk de schaar in de Bijbel zetten. Maar op subtiele wijze hebben ze al allerlei gedeelten uit Gods Woord die hen niet van pas kwamen, afgeplakt.

Hoeveel mensen selecteren vandaag niet in de eigenschappen (deugden) van God? Gods rechtvaardigheid moet weg. Gods heiligheid moet weg. Gods soevereiniteit moet weg. Gods Wet moet weg. Ze willen alleen een God van barmhartigheid en liefde overhouden. Een andere benadering vinden ze hard en liefdeloos. Daar kun je toch niet mee aankomen bij buitenkerkelijke mensen? Daar zit toch niets aantrekkelijks in voor jonge mensen?

Hoeveel mensen maken vandaag geen tegenstelling tussen het Oude Testament en het Nieuwe Testament? O nee, ze verwerpen het Oude Testament niet. Maar ze maken toch wel een tegenstelling tussen bijvoorbeeld de geloofsbevinding in het Oude Testament en die in het Nieuwe Testament. De strijd en worsteling die u in de Psalmen aantreft, is voor hen iets oudtestamentisch. En met dezelfde schaar die Marcion hanteerde, hebben ze Romeinen 7 ook maar uit de Bijbel geknipt of er een andere betekenis aan gegeven. Te pas én te onpas kunt u hen horen zeggen: 'Voor ons na Pinksteren geldt...'

Theologie en Heilige Schrift

Tegenover de dwaling van Marcion wijst Irenaeus op vier belangrijke regels in de omgang met de Heilige Schrift:

1. We moeten Gods Woord altijd in de context lezen, met aandacht voor het verband waarin bepaalde woorden staan.
2. We moeten in onze theologie niet beginnen bij de duistere Schriftplaatsen, maar bij heldere teksten. Onduidelijke passages moeten worden verhelderd in het licht van de duidelijkere Bijbelgedeelten.
3. De uitleg van de Bijbel moet in overeenstemming zijn met de 'regel der waarheid'. Bedoeld wordt datgene wat de christenen altijd en overall hebben geleerd. Bijbellesen doet men in de traditie van de kerk der eeuwen en in gemeenschap daarmee. Niet in een radicale breuk daarmee. Wat dat betreft, is het verbijsterend om te zien hoe hedendaagse theologen, ook in ons kerkverband, kiezen voor een breuk met de kerk der eeuwen in hun standpunt ten aanzien van schepping-evolutie, de vrouw in het ambt, de nieuwe hermeneutiek enz.
4. Oude en Nieuwe Testament vormen een eenheid. Er is wel sprake van onderscheid, maar niet van een tegenstelling. In het Oude en Nieuwe Testament gaat het om één en hetzelfde heilsplan van de ene God!

Wat past ons bij dit alles het gebed om het licht van Gods Geest. Hij Die de Schrift heeft geïnspireerd, is ook Degene Die het oog verlicht, de nevels op doet klaren, opdat onze ziel de wonderen zie en eer', die in Gods Woord alom zich openbaren!

Ds. A.J.T. Ruis

De honderdjarige jongeling en de honderdjarige zondaar.

Dank voor een aantal vragen vanuit Langerak! Er zijn enige vragen bij over de woestijnreis, maar die hoop ik te combineren met een andere vraag over de tijd van de woestijnreis van het volk Israël, op weg naar het beloofde land. Maar eerst de vraag over Jesaja 65 het tweede gedeelte, waarin de profeet de komst van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde mag aankondigen.

Een heerlijke profetie die met zoveel woorden en beelden wordt herhaald in het laatste bijbelboek. Wij kunnen ons van de nieuwe schepping geen enkele voorstelling maken. En daarom sluit de bijbel aan bij ons voorstellingsvermogen en noemt dingen waaraan wij als het ware gewoon zijn, dingen die ons in deze bedeling bekend zijn, maar dan wordt er bijvoorbeeld bij gezegd: en zo zal het straks niet zijn. Hier weten we bijvoorbeeld van ziekte. De toekomst wordt daarom zo beschreven: Geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, Jes. 33:24. Wij weten van vergankelijkheid, van sterven en van de dood. In de toekomst zal het anders zijn: En de dood zal niet meer zijn, Openb. 21:4.

Dat wil zeggen dat er aan alle gevolgen van de zonde voor Gods kinderen een einde zal komen. Omdat de zonde is overwonnen door hun Koning, de Heere Jezus, zal Hij ook aan de gevolgen van de zonde eenmaal voorgoed een einde maken.

De gevolgen van de zonde zullen dan wel verdwijnen, maar de gevolgen van Christus' werk juist niet! Als vrucht van Christus' Borgwerk zal er een nieuwe hemel boven een nieuwe aarde komen, waar gerechtigheid zal wonen en allen vervuld zullen zijn van de kennis des Heeren!

De vraag die nu ter beantwoording voor ons ligt, gaat echter over de wonderlijke raadselwoorden uit Jesaja 65:20. Daar lezen we: "Van daar zal niet meer wezen een zuigeling van weinig dagen, noch een oud man, die zijn dagen niet zal vervullen; want een jongeling zal sterven, honderd jaren oud zijnde, maar een zondaar, honderd jaren oud zijnde, zal vervloekt worden".

In het eerste deel van dit vers gaat het over het verdwijnen van de macht van de dood. Kindersterfte, zuigelingen die sterven, soms al in de moederschoot, jonge mensen die door de dood worden getroffen, zijn een bange realiteit in de huidige wereld. In de nieuwe wereld zal er geen sprake meer zijn van de dood. Hier dreigt de dood zelfs al in de moederschoot. Worden we ouder, 70 of 80 jaar, dan betekent dat niet dat de dood niet meer komen zal. Die komt gewis. Maar op de nieuwe aarde zal er geen dood meer zijn, voor niemand.

Hier is opnieuw sprake van beeldspraak. Hetgeen ons hier bekend voorkomt, tot en met de dood van jong en oud, is daar uitgesloten.

Als het eerste deel van de tekst ons belooft dat de dood zal zijn uitgebannen door de macht en de genade van God, en dat alles vanwege het Offer van Christus, Die de dood wilde sterven, dan zegt het tweede deel van dit vers natuurlijk niet dat de dood er

op een of andere manier toch zal zijn. De dood hoort bij deze bedeling, niet bij de toekomstende.

Wat hoort dan wel bij de nieuwe bedeling? Het leven, eeuwig leven, leven van de meest volmaakte kwaliteit. Onbedreigd leven, een leven zonder schaduwen. Bij deze heerlijke gedachte past het beeld van een jongeling, een jonge man van 100 jaar. Wie onder ons de leeftijd van 100 bereikt, wordt in ieder geval niet tot de jeugd gerekend. Op de nieuwe aarde is 100 jaar (bij wijze van spreken) niet oud. Daar wordt trouwens niet meer geleefd in tijdvakken van uren, dagen, maanden jaren. De tijd is een schepping en straks is er geen tijd meer in de zin zoals wij die kennen en wordt er niet meer gesproken van gisteren, vorig jaar, volgende maand en dergelijke. Johannes op Patmos heeft de engel horen zweren bij Hem Die leeft in alle eeuwigheid 'dat er geen tijd meer zal zijn', Openb. 10:6. We zeggen dan ook van iemand die overleden is: nu is het eeuwigheid voor hem of haar geworden. We kunnen ons daar, evenals bij al die andere zaken die nieuw zullen zijn, niets bij voorstellen.

Als het in Jesaja 65 gaat over het sterven van 100-jarige jongeling, is dat een vorm van beeldspraak, waarmee niet de macht van de dood wordt getekend, maar de macht van het leven. Wie, bij wijze van spreken, 100 jaar op de nieuwe aarde woont, is nog steeds jong. Verouderen is een teken van sterfelijkheid. Tekenen van sterfelijkheid vertoon ik daar niet meer, ongelooflijk toch?

Maar dan zitten we nog met de laatste zin: een zondaar, 100 jaren oud zijnde, zal vervloekt worden. Hoe moeten we dit dan verklaren? Naar mijn gedachte moeten we bij het lezen van deze woorden nog steeds uitgaan van de gedachte dat de dood er in Gods nieuwe schepping absoluut niet meer zijn zal. Op de nieuwe aarde wonen ook geen zondaars meer. Gods kinderen zijn gered, gereinigd, geheiligd, vernieuwd. God heeft met de dood definitief en voorgoed afgerekend, de dood is verslonden. Dat is zo waarachtig waar, als God Zelf waarachtig is.

Zoals nu de Zijnen nooit meer zullen sterven, zo waar is het ook dat zij die niet tot Gods Koninkrijk behoren, de eeuwige dood zullen sterven. Wie geen verlossing en genade in Christus zocht, zal, wie hij of zij ook is, omkomen onder de eeuwige toorn en vloek van God. Een vreselijke gedachte. Daar is geen ontkomen aan. Wie vervloekt wordt zal vervloekt wezen. Hier wil ik het dan bij laten. Reacties en eventuele andere, betere gedachten over deze tekst zijn welkom!

Ds. K. Hoefnagel

Puriteinse emigranten (2)

Van Leiden naar Plymouth

De puriteinse separatisten vluchten in 1608 naar Nederland. Dat is aanvankelijk het belangrijkste toevluchtsoord voor Engelse puriteinen om aan de vervolgingen in hun vaderland te ontkomen. In de Republiek van de Zeven Verenigde Nederlanden bestaat namelijk een grote tolerantie van mensen van alle mogelijke overtuigingen. Zodoende ontstaan aan het einde van de 16^e en aan het begin van de 17^e eeuw in allerlei plaatsen Engelse en ook Schotse gemeenten. Vluchtelingen, kooplieden en huursoldaten in dienst van het staatse leger houden hier erediensten in hun eigen taal. Hoe vergaat het hen in deze Lage Landen?

Het leven in Leiden

De gemeente rond John Robinson voelt zich in Leiden beter thuis dan in Amsterdam. Veel emigranten wonen hier met hun gezinnen in houten eenkamerwoningen bij de Pieterskerk. William Brewster weet een aantal rijke kooplieden over te halen de vluchtelingen in dienst te nemen als wevers, wolkammers en hoedenmakers. Een enkeling begint een eigen bedrijf, maar de meesten lijden bittere armoede. Robinson vormt als predikant het hart van de gemeenschap van de emigranten. Hij preekt drie keer per week, tweemaal op zondag en eenmaal op donderdag. Het patroon van de zondag blijft steeds hetzelfde: 's morgens en 's avonds een kerkdienst en tussen de diensten gelegenheid voor geestelijke gesprekken rondom de prediking of een Bijbelgedeelte. Alleen mannen nemen aan deze 'profetieën' (*prophesyings*) deel. Maar ondanks de betrekkelijke rust die men in Leiden geniet, groeit in de loop van de jaren het verlangen om uit Nederland te vertrekken. Dat heeft verschillende oorzaken. Allereerst blijven de sociale omstandigheden zwaar: iedereen is uitgeput van de lange werkdagen en het ongewone werk. Vervolgens hebben de emigranten in toenemende mate moeite met het geestelijk klimaat dat in de Lage Landen heerst. De meeste Nederlanders zijn orthodox in de leer, maar leven er niet uit. Dat blijkt vooral in de wijze van zondagsviering. De puriteinse separatisten zijn zeer stipt in het onderhouden van de zondag, terwijl gereformeerden in Nederland daar heel anders in staan. Tenslotte hebben zij ook zorgen over de kinderen. Sommigen van hen worden beïnvloed door de losse levensstijl in de stad en breken met de strikte regels in de emigrantengemeenschap. Bovendien dreigen ze de Engelse taal te verleren...

De Speedwell en de Mayflower

Uiteindelijk slagen de Pilgrims in Leiden erin geldschietters te vinden die hun reis bekostigen. Het con-

tract dat gesloten wordt valt in hun nadeel uit: ze zullen jaren in Nieuw-Engeland moeten werken om die kosten terug te betalen. Zelf hebben ze een schip gekocht, de Speedwell, en daarmee vertrekken ongeveer 50 Pilgrims uit Leiden in de zomer van 1620 uit Delfshaven naar Engeland. Robinson blijft achter en zal in 1625 tijdens een pestepidemie in Leiden sterven. Na enkele dagen komt de Speedwell in Southampton aan. Daar ligt de Mayflower aan de kade, het schip dat samen met de Speedwell de oversteek zal maken. De Pilgrims worden over beide schepen verdeeld en hier komen ook kolonisten uit Engeland aan boord. Dit zijn vooral vaklui, zoals tonnenmakers en leerbewerkers. De meeste van hen zijn bepaald geen strikte puriteinen. Op 5 augustus vertrekken beide schepen uit Southampton. Spoedig blijkt echter dat de Speedwell zo lek is als een zeef en de schepen moeten tot twee keer toe terugkeren. Uiteindelijk blijft de Speedwell achter en worden er zoveel mogelijk mensen aan boord van de Mayflower gepropt, namelijk 102 kolonisten, teveel voor zo'n klein schip. Het schip kiest op 6 september het ruime sop, een maand later dan gepland is. De meeste passagiers verblijven in twee open ruimten op het benedendek en het hoofddek van respectievelijk 8 bij 5 en 20 bij 6 meter. De stahoogte benedendeks is op zijn hoogst anderhalve meter. In de praktijk betekent dit dat de ruimte per passagier weinig meer is dan een à twee vierkante meter. In deze ruimte moet iedere Pilgrim slapen, eten, zijn bezittingen opslaan, zichzelf zo schoon mogelijk houden, voor de kinderen zorgen, koken en de acht weken zien te overleven die de overtocht duurt. Er zijn wel wat hutten gemaakt van dunne wandjes en wat opgehangen doeken, maar het dek waar ze verblijven is bepaald niet watervrij als er wat zeegang is. Maar ondanks toenemende stormen is het een relatief veilige reis. Onderweg overlijdt slecht één passagier...

Tóch dankdag

Op 11 november – aan het begin van de winter! – gaat de Mayflower voor anker bij Cape Cod. De Pilgrims zijn uitgehongerd en velen zijn ziek. Ze beginnen met de bouw van Plymouth Colony, maar al spoedig eisen de doorgestane ontberingen hun tol: ongeveer de helft van het gezelschap sterft in korte tijd, voornamelijk de wat ouderen. De relatie met de indianen is ongemakkelijk. Dreiging en toenadering wisselen elkaar af. Maar als de pilgrims in oktober 1621 dankdag houden voor de oogst, voegen indianen zich bij hen en delen in de feestvreugde. Het is het begin van een lange traditie van de Amerikaanse dankdag (*Thanksgiving Day*).

BOEKBESPREKINGEN

William Guthrie, Stromen op het droge, gebonden, 147 blz., € 16,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978 90 331 3022 9.

William Guthrie (1620-1665) was predikant in het Schotse dorp Fenwick. Guthrie is vooral bekend geworden door zijn boek 'Des christens groot interest'. Het boek 'Stromen op het droge' bevat acht preken die voor het eerst uit het Engels zijn vertaald. De titel is ontleend aan een preek over Jesaja 44:3 'Want Ik zal water gieten op de dorstige en stromen op het droge. Ik zal Mijn Geest op uw zaad gieten en Mijn zegen op uw nakomelingen.' Een treffende zaak willen we doorgeven uit de vierde preek die gaat over de verhoring van het gebed. We lezen op blz. 58 dat het geloof gebruik maakt van de belofte door de belofte te veranderen in een smeking. Het geloof houdt de belofte aan God voor opdat Hij die zal waarmaken. Guthrie verwijst daarbij naar Psalm 119:49 'Gedenk des woords, tot Uw knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen.'

Theodorus van der Groe, Vanuit de hemel gesproken, De aanhef van de Wet des Heeren, gebonden, 193 blz., € 14,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 2588.

De zeven catechismuspreken over de aanhef van de Tien geboden: 'Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland, uit het diensthuis, uitgeleid heb', zijn hertaald door dhr. C. Bregman. De catechismusverklaring van Van der Groe (1705-1784) werd voor het eerst uitgegeven 50 jaar na zijn sterven. Voordat Van der Groe de Wet gaat behandelen treffen we in zijn verklaring deze zeven preken aan. Iets daaruit willen we aan u doorgeven. Wat het leven naar de Wet betreft lezen we op blz. 121 "Ziet u – waar liefde en gewilligheid zijn, valt het werk licht, maar als deze ontbreken, is het ontzaglijk zwaar."

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 24 september 2020. Dus over drie weken. Kopij graag binnen donderdag 11 september 2020.

Ontmoetingsdag

Vanwege de corona- maatregelen is het helaas niet mogelijk in september onze ontmoetingsdag op Urk te houden.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

KERKHISTORISCHE WANDELINGEN MIDDELBURG

Kerkhistorische wandelingen met herinneringen aan dominee B. Smijtegelt D.V. 15 en 28 september, 12 en 20 oktober. Start voor het oude stadhuis op de Markt om 14.00 uur. De wandeling met gids brengt u langs oude kerken en hun bewogen geschiedenis. Opbrengst (vrijwillige bijdrage) bestemd voor Stichting Vrienden van Heidelberg en Dordrecht. Meld u op tijd aan: P.C. Beeke, p.c.beeke@klikSAFE.nl / 0118-633828.

Groepen op afspraak, datum in overleg.
RIVM richtlijnen.

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting **Bewaar het Pand.**

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kievit

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@klikSAFE.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 28,00,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 32,-per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

**DE DUITSERS
KENNEN HUN
'EIGEN' HEIDELBERGER
NIET MEER**

Helpt u mee om dit boekje terug te geven
aan het Duitse volk?

Zie voor informatie en/of presentatie
onze website www.svvhed.org

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20

*Begravenisonderneming
de Jongh*

*Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen*

Hardinxveld-Giessendam 0184 - 61 11 54	Dordrecht e.o. 078 - 641 27 40	Waardeburch 0418 - 65 20 39
--	--	---------------------------------------

Dag en nacht
persoonlijk
bereikbaar.

www.begravenisondernemingdejongh.nl

*Unieke begeleiding
bij autisme*

Welcura biedt levensbegeleiding op reformatische grondslag aan
kinderen, jongeren en volwassenen met autisme en hun familie.

Woon- en logeeropvang voor kinderen en jongeren

Woonbegeleiding voor volwassenen

Ambulante begeleiding aan kinderen en volwassenen

Heeft u hulp nodig voor uzelf of iemand uit uw omgeving? Onze
gespecialiseerde medewerkers staan graag voor u klaar.

www.welcura.nl | info@welcura.nl | 06 230 846 63

**Hoe (over)leven
christenen op Cuba?**

Nodig ervaren spreker
uit van Spaanse
Evangelische Zending
(SEZ).

06-27269502
voorlichting@sez.st
www.sez.st

VAN STAVEREN
begravenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar
(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl

**UW ADVERTENTIE
IN KLEUR?***

Neem contact op met
de administratie!

** Alleen mogelijk op de achterzijde.*

Reformatische vereniging voor ouders bij wie
tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte
kind(eren) zijn overleden

telefoon
06-49 49 94 99

**In de knop
gebroken**

www.indeknoopgebroken.nl